

нитѣ скити и мѣнастири на Сливенѣ. Това обстоятелство би ни навело още къмъ прѣдположението за сѣществуването на една отъ най-здравитѣ или главни кули край въпросния мѣнастирь. Това би се подкрѣпило и отъ факта, че Кешишликътъ е при устието на Асѣновския проходъ. Ако мѣнастирскитѣ тукъ зидове сѣ днесъ вече затрити, какво трѣбаше да се очаква отъ укрѣпления, които поради продълженото въ тѣхъ съпротивление винаги сѣ се обръщали на прахъ подъ неударимата яростъ на побѣдителя слѣдъ кървавия край.

Прѣди освобождението, въ Кешишликия сѣ били намирани кандилници и разни черковни паметници, заровени въ земята, а ние малко знаемъ за останалитѣ находки отъ началото на миналия вѣкъ и по-назадъ, за които простото население не е държало смѣтка. Близко до Кешишликия въ единъ старъ клуцохорски дворъ сѣ били изровени голѣми човѣшки кости, които прѣданието отдава на „гиганти“. Сѣ ли тѣ въ свѣзка съ падналитѣ тукъ жертви при разсипването на мѣнастиря — не се знае. Самото име Кешишликъ, каго турско, значи; мѣсто на монаси (а не на попове). Възможно е, че частъ отъ материала на разсипания мѣнастирь да е послужилъ по-късно за съграждането на Клуцохорската черква Св. Никола. Тя, както и централната черква Св. Димитръ, сѣ дѣло на робството и не носятъ никакви по-стари слѣди. Свѣдѣнията, събирани отъ старци, не можаха да оправдаятъ твърдението на Енехолмъ, който въ описанието си за прѣвзетитѣ отъ руситѣ прѣвъзъ 1829 г. градове подъ Балкана, пише, че въ Клуцохоръ имало двѣ черкви. Черквата Св. Никола, както ще се види, е направена слѣдъ изсичането и заселването на клуцохорската гора<sup>1)</sup>. Като още единъ паметникъ за сѣществуването

---

<sup>1)</sup> Раковски чувалъ, че отдолу аязмата Кръстовка порано „было иночески домъ—обытель храмъ Св. Николая“ (ibid. 59). По-нататкъ ще се види, че днешната черква въ Клуцохоръ, на изтокъ отъ Кешишликия, именуема Св. Никола, не ще е току тѣй съ това име. Въ тази черква се намира една отъ най-старитѣ икони въ България (отъ срѣдата на XIII-я вѣкъ) и вѣроятно ще е взета отъ въпросния мѣнастирь, отъ кждѣто и името на черквата. Но да се твърди, че тоя мѣнастирь се е наричалъ Св. Никола — е рисковано.